

FARELER VE İNSANLAR*

JOHN STEINBECK, babası Prusya, annesi ise İrlanda göçmeni ırgat bir ailenin çocuğu olarak, 1902 yılında California'nın Salinas kentinde doğdu. Çocukluk ve ilk gençlik yılları boyunca okul dışındaki zamanını Salinas Vadisi'ndeki çiftliklerde çalışarak geçirdi. Eserlerinin çoğunda da mekan olarak burayı seçti. Erken yaşlarda yazar olmaya karar veren Steinbeck, 1919'da girdiği Stanford Üniversitesi'nde yalnızca yazarlığına katkısı olacağını düşündüğü derslere katıldı. Öğrenimini sürdürdüğü altı yıl boyunca tezgâhtarlık, ırgatlık, marangozluk, laborantlık, boyacılık, kapıcılık gibi pek çok işte çalıştı. Steinbeck'in ilk romanlarından başlayarak emekçilerin yaşam koşullarını ve ilişkilerini başarıyla yansıtabilmesinde bu yaşam deneyimi etkili oldu. Üniversiteyi bıraktıktan sonra New York'a giderek gazetecilik yapmayı denedi ancak yazılarının büyük kısmını yayımlatmayı başaramayarak California'ya döndü. İlk romanı *Altın Kupa* (1929) fazla ilgi görmedi. Yazarlık yeteneği 1935 yılında *Yukarı Mahalle*'nin yayımlanmasının ardından dikkat çekti. Bu eserini her biri klasik sayılan *Bitmeyen Kavga* (1936), *Fareler ve İnsanlar* (1937) ve Pulitzer Ödülü kazanan *Gazap Üzümleri* (1939) takip etti. Kitaplarında işçi sınıfının gündelik ilişkilerini, yaşam koşullarını ve mücadelelerini, döneminin ve çağımızın en temel toplumsal meselelerini tüm insani ayrıntılarıyla resmetti. *Sardalye Sokağı*, *Cennetin Doğusu*, *Al Midilli* ve daha pek çok başyapıt veren yazar 1962 yılında edebiyata katkılarından dolayı Nobel Edebiyat Ödülü ile onurlandırıldı. Eserleri edebi değerleri kadar güncellikleriyle de övgü alan ve birçoğu sinemaya uyarlanan Steinbeck, 1968 yılında öldü.

***SEL YAYINCILIK**

Piyerloti Cad. 11 / 3 Çemberlitaş - İstanbul
Tel. (0212) 516 96 85

<http://www.selyayincilik.com>
E-mail: halklailiskiler@selyayincilik.com

SATIŞ - DAĞITIM:
Çatalçeşme Sokak, No: 19, Giriş Kat
Cağaloğlu - İstanbul
E-mail: siparis@selyayincilik.com
Tel. (0212) 522 96 72 Faks: (0212) 516 97 26

***SEL YAYINCILIK: 568**
ISBN 978-975-570-585-9

FARELER ve İNSANLAR

John Steinbeck

Roman

Türkçesi: Ayşe Ece

Özgün Adı:
Of Mice And Men

© John Steinbeck, 1937, 1965
© AnatoliaLit. Telif Hakları Ajansı aracılığıyla Sel Yayıncılık, 2012

Genel Yayın Yönetmeni: İrfan Sancı
Yayına hazırlayan: Bilge Sancı
Kapak tasarımı: Savaş Çekiç
Teknik hazırlık: Gülay Tunç

Birinci Baskı: Eylül 2012
Dokuzuncu Baskı: Şubat 2017

Baskı ve Cilt: Yayıncılık Matbaası
Fatih Sanayi Sitesi, 12/197-203
Topkapı-İstanbul, 567 80 03

Sertifika No: 11931

John Steinbeck

Fareler ve İnsanlar

Türkçesi: Ayşe Ece

Roman



Salinas Nehri, Soledad'ın birkaç kilometre güneyinde yamaç aşağı akar, nehrin suyu bu noktada derinleşir ve yeşile bürünür. Aşağıdaki küçük göle varmadan önce güneş ışığının altında sarı kumların yansımaları parıltılar saçarak akan su ılıktır da. Nehrin kıyısında uzanan altın rengi yamaçlar kayalık ve heybetli Gabilan Dağları'na tırmanır, vadiye bakan öteki kıyıda ise ağaçlar sıralanmıştır. Kışın taşan nehrin getirdiklerini alt dallarında taşıyan, her bahar canlanıp yemyeşil olan söğütler ve benekli, beyaz, upuzun ve kalın dallarıyla gölün üstünde bir kavis çizen çınarlar kıyı boyunca göze çarpar. Ağaçların altındaki kumlu toprak, yapraklarla öylesine bezenmiştir ki bir kertenkele orada ancak çıtırtılar eşliğinde kayarak yol alabilir. Kumlu toprağın kuru bölgesine akşamları çalılıklar arasından fırlayan tavşanlar gelir, nemli bölge ise geceleri dolaşan rakunların izledikleri rotayı, çiftliklerden gelen köpeklerin geniş patilerini, karanlık çökünce su içmeye gelen geyiklerin çatallı yollarını gösteren izlerle kaplıdır.

Söğütlerin arasından geçerek çınarlar boyunca uzanan bir patika vardır. Çalıştıkları çiftliklerden derin gölde yüzmeye gelen genç erkekler ve karayolundan suyun kenarında kamp kurmak için aşağı inen yorgun işsizler bu patikayı kullanırlar. Kocaman bir çınarın yere paralel uzanan, üzerine oturmuş erkeklerin ağırlığıyla iyice esnemiş alçak dalının altında çok sayıda kamp ateşinden kalan bir kül yığını vardır.



Sıcak geçen günün akşamında hafif bir esinti yaprakları oynattı. Gölgele dağların zirvelerine doğru tırmanmaya başladı. Kumda oturan tavşanlar küçük gri taş heykelleri andırıyordu. Sonra birden karayolunun olduğu yönden çınar yapraklarını çıtırdatarak yaklaşan ayak sesleri duyuldu. Tavşanlar hiç ses çıkarmadan saklanacak bir yer aramaya koyuldular. Uzun bacaklı bir balıkçıl yavaşça havalandı ve nehrin aşağısında gözden kayboldu. Bir an derin bir sessizlik kapladı etrafı ve sonra patikanın başında iki adam görüldü. Yeşil gölün kıyısında durdular. Patika boyunca biri önde, biri arkada yürümüştü; kıyıdaki geniş düzlükte bile biri hep ötekinin arkasında duruyordu. İkisinin üzerinde de kot pantolon ve sarı metal düğmeli kot ceket vardı. İkisi de başına şekli bozulmuş, siyah bir şapka takmış, sırtına da iple sıkıca bağlanmış bir battaniyeyi yüklenmişti. Öndeki adam, ufak tefek ve çevikti; keskin ve sert hatları olan esmer yüzünde gözleri fıldır fıldır dönüyordu. Vücudunun her parçasının hoş bir özelliği vardı: küçük, kuvvetli eller, biçimli kollar, ince ve kemikli bir burun. Arkasında ise onun tam tersi bir adam yürüyordu: kocaman gözleri baygın bakan, çirkin suratlı, geniş ve düşük omuzlu, iriyarı biri. Bir ayının pençelerini sürerek yürümesi gibi ayaklarını kumda bir parça sürerek ağır ağır hareket ediyordu. Kolları yürürken ileri geri sallanmıyordu vücudunun iki yanında, öylece aşağı sarkıyor, kocaman ellerinin yarattığı titreşimle çok az kıpırdıyordu.

Öndeki adam kıyıda aniden durunca arkadaki az kalsın ona çarpıyordu. Adam istifini hiç bozmadan şapkasını çıkardı, alnında biriken teri işaret parmağının ucuna toplayıp yere silkeledi. İriyarı arkadaşı da o sırada battaniyesini sırtından indirip yere çöktü ve eğilip yeşil gölün suyundan içmeye başladı; atın homurdanması gibi sesler çıkararak ağzını hiç arı vermeden suyla dolduruyordu. Ufak tefek adam sinirlenerek yanına geldi.

“Lennie!” dedi sert bir ses tonuyla. “Tanrı aşkına Lennie, bu kadar çok içme!” Lennie ağzından taşan suyu göle püskürterek kocaman yudumlar almaya devam etti. Ufak tefek adam eğildi ve arkadaşını omzundan sarstı. “Lennie, bak yine dün geceki gibi hastalanacaksın sonra.”

Lennie şapkasını bile çıkarmadan kafasını olduğu gibi suya daldırdı, sonra geriye çekilip kuma oturdu. Şapkasından akan damlalar, kot ceketini ıslatarak sırtından aşağı süzüldü. “Çok güzelmiş su,” dedi. “Sen de içsene George. Şöyle kocaman bir yudum alsana sen de.” Yüzünde mutlu bir gülümsemeyle arkadaşına baktı.

George yükünü sırtından indirip yavaşça kuma koydu. “Bence hiç temiz değil bu su,” dedi. “Üstü pis bir köpikle kaplı gibi.”

Lennie kocaman pençesini göle daldırıp suyun hareketlenmesi için parmaklarını oynattı; gölün yüzeyinde oluşan halkalar genişleyerek karşı kıyıya ulaşır geri döndü. Lennie halkaların hareketini dikkatle izliyordu. “Baksana George, bak ne yaptım?”

George gölün kıyısında diz çöktü ve avucuna aldığı sudan hızlı hızlı birkaç yudum içti. “İyiymiş tadı,” diyerek arkadaşına hak verdi. “Pek akan bir suya benzemiyor ama. Böyle dur-

gun sularından içme bir daha Lennie," dedi arkadaşının söylediğini dinlemeyeceğini bilerek. "Susayınca sulama kanallarından iç her zaman." Yüzüne bir avuç su çarpıp çenesinin altını ve ensesini ovaladı. Sonra şapkasını takıp sırtını doğrulttu ve dizlerini karnına çekip kollarıyla sardı. Bakışlarıyla onu izleyen Lennie bu hareketlerin aynısını yaptı. Sırtını doğrulttu, dizlerini karnına çekip kollarıyla sardı ve doğru yapıp yapmadığını anlamak için George'a baktı. Şapkasını George'un ki gibi durması için biraz gözlerinin üstüne eğdi.

George asık bir yüz ifadesiyle suya bakıyordu. Karanlık tam çökmeden önceki güneş ışıkları yüzüne vurduğunda gözlerinin kenarları kırmızı görünüyordu. "Pislik otobüs şoförü kendinden o kadar emin görünüp burası diye bizi indirmeseydi çiftliğin kapısına kadar gidebilirdik," dedi sinirli bir ses tonuyla. "Yolun hemen aşağısı," dedi, "Hemen aşağısı'yımış. Neredeyse altı kilometre! Hemen aşağısı dediği yer altı kilometrelik yol. Çiftliğin kapısına kadar gitmek istemedi, bütün mesele bu işte. Oraya kadar gitmeye üşendi işte tembel herif. Soledad'a varmayı becermesi bile mucize bu herifin. Bizi otobüsten sepetleyip 'Yolun hemen aşağısı' dedi bir de hiç utanmadan. Bence altı kilometreden bile *fazlaydı* yürüdüğümüz yol. Bir de şansımıza nasıl da sıcak bir gün."

Lennie çekingen gözlerle ona baktı. "George?"

"Evet, ne var?"

"Biz nereye gidiyoruz George?"

Ufak tefek adam şapkasını kenarından tutup hızla kafasından çıkarttı ve tehdit dolu bakışlarını Lennie'ye yöneltti. "Unuttun bile, öyle değil mi? Sana tekrar söylemek zorundayım, baksana şu halime! Tanrım, sen gerçekten kaçığın teki-sin!"

“Unuttum,” dedi Lennie alçak bir sesle. “Unutmamak için elimden geleni yaptım. Tanrı şahidim olsun, çok uğraştım unutmamayım diye George.”

“Tamam, tamam. Söyleyeceğim yeniden. Nasıl olsa yapacak başka bir işim yok şu an. Hayatımın kalan kısmını hemen unutmam için sana bir şeyler söyleyerek geçirebilirim de aslında, ben sana bir şeyler tembih ederim, sen unutursun, ben bir daha anlatırım.”

“Çok uğraştım,” dedi Lennie, “beceremedim ama. Ha, tavşanları hatırlıyorum George.”

“Tavşanların canı cehennem! Bir tek onları hatırlayabiliyorsun, öyle değil mi? Tamam, neyse boş ver, anlatacağım bir daha. Şimdi beni bu sefer çok iyi dinle, söylediklerimi aklında iyi tut ki başımız bir daha belaya girmesin. Howard Caddesi’nde kaldırımın kenarına oturup kara bir tahtaya bakmıştık hani, hatırlıyor musun?”

Lennie’nin yüzünü mutlu bir gülümseme kapladı. “Tabii ki hatırlıyorum George. Orada oturduğumuzu hatırlıyorum ... ama ... sonra ne yaptık, onu tam hatırlayamıyorum. Birkaç kız geldi yanımıza sonra, sen bir şeyler söyledin ... sen şey dedin...”

“Boş ver şimdi benim ne dediğimi. Murray ve Ready’nin ofisine gittiğimizi, oradakilerin bize çalışma kartı ve otobüs bileti verdiğini hatırlıyor musun?”

“Ah, tamam, George. Şimdi sen söyleyince hatırladım.” Ellerini hızla ceketinin ceplerine soktu. “George... Benimkiler yok. Kaybettim herhalde,” dedi çok yumuşak bir ses tonuyla. Umutsuzluk içinde yere baktı.

“Seninkiler sende değildi ki zaten kaçık herif! İkimizinkiler de bende. Çalışma kartını güvenip sana verebilir miyim ben hiç?”

Lennie rahatlamış bir yüz ifadesiyle gülümsedi. "Sanki ... sanki çalışma kartımı cebime koydum gibi hatırladım da." Elini tekrar cebine soktu.

George ona öfkeyle baktı. "Cebinden ne çıkardın sen?"

"Cebimde bir şey yok ki benim," dedi Lennie kurnazca.

"Cebinde bir şey olmadığını biliyorum. Elinde ne var, sen onu söyle. Ne saklıyorsun elinde, çabuk söyle bana."

"Bir şey yok elimde George. Gerçekten yok."

"Hadi uzatma, ver elindeki bana."

Lennie sımsıkı kapadığı avucunu George'tan uzakta tutuyordu. "Bir şey var sayılmaz ki George, küçük bir fare işte."

"Fare mi? Canlı bir fare mi?"

"Yok, yok. Ölü bir fare George. Ben öldürmedim ama. Doğru söylüyorum, ben öldürmedim. Bulduğumda ölmüştü çoktan."

"Ver onu bana," dedi George.

"Olmaz. Ne olur bırak da cebimde dursun George."

"Çabuk ver onu bana!"

Lennie'nin kapalı avucu söyleneni yavaşça yaptı. George fareyi alıp hızla gölün karşı kıyısındaki çalılığa fırlattı. "Hem ölü bir fareyle ne yapmayı düşünüyordun ki sen?"

"Yürürken başparmağımla okşarım diye düşünmüştüm," dedi Lennie.

"Benimle yürürken fare falan okşayamazsın bir yandan. Nereye gittiğimizi hatırlayabildin mi şimdi?"

Lennie'nin yüzünü şaşkınlık kapladı. Sonra utanç içinde yüzünü dizlerinin arasına gömdü. "Hatırlamıştım galiba, ama unuttum yine."

"Tanrım," dedi George çaresizlik içinde. "Yeni bir çiftlikte çalışacağız, yukarı bölgede, Kuzey'de çalışmıştık ya bir çiftlikte, öyle bir yerde çalışacağız yine."